Nr. 2. *Brașov*, 15 (27) Aprilie 1887. **Anul II.**

ȘCÓLA ȘI FAMILIA

FÓIĂ PENTRU PĂRINȚI ȘI ÎNVĚȚĂTORĬ.

ESE DE DOUĚ ORĬ PE LUNĂ.

Redactorĭ: ***Ioan Popea*** *și* ***Andreiŭ Bârseanu.***

Abonamentul: Pentru **Austro-Ungaria** pe an 3 fl.; pe $^1/_2$ an 1 fl. 60 cr.; pe $^1/_4$ an 1 fl. — Pentru **România** pe an 10 leĭ; pe $^1/_2$ an 5 leĭ.

Abonamentele sĕ fac la administratorul foiĭ **Ión Dariu**, în Brașov. — Manuscriptele sĕ trimit unuia dintre redactorĭ tot în Brașov.

Cuprinsul: Un bărbat vrednic. — Adresa Brașovenilor cătră Prea S. Sa Părintele Episcop Ión Popasu. — Intocmirea uneĭ grădinĭ de școlă. — Lecțiune practică din Fisică. — O călĕtorie prin aer dela Paris la Norvegia. — Odă Episcopuluĭ Ión Popasu (poesie). — Bibliografie. — Diverse.

Un bărbat vrednic.

Astădĭ, când ochiĭ Românilor bine simțitorĭ sûnt îndreptațĭ spre Caransebeș; când toțĭ vorbesc despre *Popasu*, despre pregătirile, ce sĕ fac la Caransebeș pentru *Popasu*; când ziarele de feliurite colorĭ sûnt pline de anunțurĭ despre iubileul episcopuluĭ *Popasu*; când deputațiunĭ din tóte părțile, din locurĭ depărtate chiar, sĕ trimit la Sebeșul Bănatuluĭ, ca să esprime octogenaruluĭ Archiereŭ albit de ninsórea vîrsteĭ și de vijeliile viețiĭ, omagiile stimeĭ și veneraținneĭ lor și ale comitenților lor, fóia nóstră, credem, nu póte face un maĭ nimerit și maĭ plăcut serviciŭ cetitorilor sĕĭ, decât arĕtând: *Cine a fost Popasu? Cum a fost, și ce a făcut dênsul pentru némul sĕŭ românesc, în ceĭ 50 de anĭ aĭ vieții sale publice, pentru ca astădĭ atâțĭ fiĭ aĭ națiuneĭ, fără deosebire de colóre religiósă și politică, să serbeze cu atâta entusiasm festiva ți a iubileuluĭ sĕŭ?*

I.

Ioan Popasu s'a născut în Brașov la 20 Decemvrie 1808 din părințĭ românĭ, ném de ném de preot, veniți din România, dela Vălenii de Munte.

Tatăl sĕŭ, pe care l'a chemat tot *Ioan*, umbla îmbrăcat cu anteriŭ și giubea, și a fost negustor de pesce. Era

un om vesel și regulat în afaceri, și ținea mult la numele său bun.

Mamă-sa *Stana*, a fost o femeiă vrednică, înțeléptă și blândă. „Par'că vorbeai cu un preot bătrân," așa dice un contimporan, „astfel de înțelepte și cinstite vorbe eșiau din gura ei. Rare-ori am vĕdut în viéță o astfel de femeiă *înțeléptă și blândă*." Dênsa umbla îmbrăcată românesce, cu ștergar alb pe cap.

Pe timpul acela școlele poporale române din Brașov existând mai mult după nume, copilul Ioan, bărbatul chemat mai târdiu de providență a ridica școlele române din Brașov la starea cea mai înfloritóre, trebui să învețe să cetéscă și să scrie dela un unchiu al său, *Costache Petrovici*, care trecù mai apoi în România.

Studiile gimnasiale și le-a făcut la gimnasiul evangelic săsesc din Brașov și la gimnasiul catolic din Sibiiu (1829 și 1830).

După terminarea cursurilor filosofice la facultatea din Cluj (1831 și 1832) sĕ duse la universitatea din Viena, unde studià și terminà cursul teologic în timp de 4 ani, dela 1832—1836.

In anul 1837 ajunse preot la biserica sfântului Nicolae din Brașov, acolo, unde înainte cu 300 de ani, la anul 1580, diaconul *Coressi* învĕța pe Români să sĕ închine luĭ Dumnedĕu în limba maicei lor, *tipărind el cel dintâiu cele dintâi cărți în limba română*.

Tot în anul 1837 Popasu fù numit protopop al Brașovuluĭ, éră dela anul 1865 dênsul conduce cu spiritul său înțelept diecesa Caransebeșuluĭ.

II.

Popasu ca tênĕr preot și protopop era om frumos, rumen la față, și avea ochi vioĭ, mari și pĕtrundĕtorĭ, barbă négră, pĕrul capuluĭ negru.

Umbla de regulă îmbrăcat în reverendă, haina oficiósă

a preoţilor noştri, ér preste reverendă purta o manta cu guler mare lăsat pe spate şi pe cap avea cilindru, pe care-l purtà până la anul 1855.

Era om vesel şi glumeţ, o însuşire caracteristică moştenită dela părinţi, şi-i plăcea să ia parte la petrecerile tinerilor şi chiar ale copíilor.

Când şcolariĭ făceaŭ vre-o escursiune în *Stejeriş**), îl vedeaĭ pe protopopul Popasu amestecându-sĕ şi el printre băeţiĭ, carĭ sĕ jucaŭ d'a mingea; ba odată îmĭ aduc aminte, că luând bâtul dela un băét, bătù mingea cu atâta putere, încât îĭ sărí cilindrul cât colo.

Işĭ póte închipuí cineva, cum era Popasu, cu un astfel de naturel fericit între profesorĭ şi între toţĭ, cu carĭ sĕ afla în societate.

El era sufletul societăţiĭ; fără de El nu era viéţă. Aşa am auḑit istorisind pe directorul Munteanu, pe profesorul Oroianu şi tot astfel istorisesc aḑĭ tata Almăşanu, care singur maĭ e în viéţă dintre vechiĭ profesorĭ din timpul protopopuluĭ Popasu.

Dar nu numaĭ în societate cu profesoriĭ, pe care-ĭ iubia fórte, era dênsul astfel, ci în orĭ-ce societate, la orĭce petrecere, în Braşov şi în comunele din protopopiatul sĕŭ.

Când Popasu eşia în protopopiat, d. e. la Săcele, atuncĭ era ḑi de serbătóre. Atuncĭ preoţiĭ, învĕţătoriĭ, notariĭ şi tóte persónele de distincţiune din comune alergaŭ la dênsul şi sĕ simţiaŭ fericiţĭ, că pot fĭ în societatea luĭ *Popasu*, la care aflaŭ sfat, povaţă, curaj şi un suflet vesel, bogat de umor.

Maĭ avea Popasu şi alte însuşirĭ bune. Iĭ plăcea să umble mult pe jos, să petrécă în aer liber, cu deosebire la grădină.

Acasă rare-orĭ şedea pe scaun; maĭ vêrtos îĭ plăcea să stea în picióre şi să sĕ primble prin odae.

---

*) Aşa sĕ chiamă locul, unde sĕ fac escursiunile maiale ale studenţilor şcólelor gimnasiale, reale şi comerciale din Braşov.

Acésta o făcea el chiar și când avea vre-o visită. Pe óspe îl poftia să șéḍă pe scaun, éră el sta în picióre.

Viéța acésta i-a mărit dispositia veselă și i-a înmulțit anii vieții astfel, că bătrênul episcop Popasu, astădi în vêrstă de 79 de ani, după constituția sa robustă, décă va voí Dumneḍeŭ, póte să ajungă și să trécă preste 100 ani.

Bucuria cea mai mare a *Popasului* era, când auḍia despre o faptă nobilă, despre o faptă mare plină de jertfire, când cetia despre o faptă înălțătóre a némului séŭ, pe care-l iubia mai pre sus de tóte.

Numai atunci era Popasu trist, când vedea o faptă imorală, séŭ când vedea, că nu póte să o scótă uneori la cale cu orbia și îndărătnicia ómenilor. Atunci sĕ nĕcăjia, și în nĕcazul séŭ îi scăpa une-ori cuvêntul, că-i pare rĕŭ, că s'a făcut preot și că de ar fí fost căsătorit și de ar fí avut 70 de copíi, pe nici unul nu l'ar fí făcut slujitor altaruluí.*)

Atunci însă înțelépta sa mamă îl întăria cu cuvêntul, îi da curaj să mérgă înainte pe calea spinósă, grea a apostolatuluí séŭ.

Idealist, devotat bineluí de obște și înflăcărat pentru binele némuluí séŭ, pe care-l iubia din suflet, *Popasu* nu era și nu putea fí omul banuluí, nici limba luí nu putea fí departe de buzele sale.

Nu era ca atâți fățarnici, carí înghit cămila și strecóră țînțarul Nu era ca atâți prefăcuți, chiar preoți, ale căror cuvinte sûnt dulci ca mierea, éră inima lor e plină de venin.

Popasu era om al adevĕruluí. Cuvêntul séŭ era un eflux al adevĕruluí celuí mai curat, simțit de inima sa.

Asta a fost causa, că ipocriții séŭ fariseii fățarnici nu putură avea întrare în inima luí. Pe aceștia *Popasu* 'i ura din suflet, și la felurite ocasiuní îșĭ vĕrsa focul inimeí asupra „lupilor îmbrăcați în pele de óie.“

*) Cuvinte auḍite de preotul B. din gura mameí luí Popasu.

În tóte era *Popasu* exemplu poporuluĭ sĕŭ: Exemplu în gândirĭ și aspiraţiĭ mărețe. Exemplu în iubire până la extrem pentru némul sĕŭ.

Exemplu prin simţul sĕŭ de jertfire pentru lucrurĭ de obște.

Creiţarul cel din urmă 'l da, unde scia, că póte face vre-un bine.

Atâţĭ săracĭ, atâţĭ studenţĭ și învĕţătorĭ lipsiţĭ ar puté-o dovedí acésta.

Audind, că învĕţătorul B. nu și-a primit léfa, și că vrea din causa acésta să'și părăséscă postul, îl chemà la sine și-l întrebà, cât are să maĭ pretindă, și spunêndu-ĭ acesta, că pretensiunea sa face 30 fl., scóse 30 fl. și 'ĭ dete acestuia.

Altă-dată, mergênd în visitaţie în protopopiat, și vĕdênd în comuna Bacifalu, că nu e sobă în școlă, scóse 20 fl. și-'ĭ dete representantuluĭ bisericeĭ de acolo G. ca să cumpere sobă pentru școlă.

Atâta era *Popasu* de darnic, în cât sĕ întêmpla adeseorĭ, că numaĭ rĕmânea cu nicĭ un creiţar în buzunar.

Atuncĭ cerea dela alţiĭ, carĭ aveaŭ, și întrebat fiind, cum de n'are banĭ, avênd bune venitурĭ ca protopop, le rĕspundea: am dat săraculuĭ cutare, studentuluĭ cutare; am dat tot, acuma vĕ e vouĕ rîndul, să-mĭ daţĭ voĭ mie.

Așa era *Popasu;* sĕ uita pe sine, își uita de trebuinţele sale cele maĭ neîncunjurate, numaĭ ca să pótă face bine altora.

Atâta era el stăpânit de idea de a face bine altora. —

Ca preot Popasu a fost un adevĕrat representant al luĭ Christos.

Puterea luĭ apostolică sĕ cuprindea nu în felurite forme exterióre, ci în *cuvênt.*

El nu a fost ca atâţĭ preoţĭ luminaţĭ d'aĭ némuluĭ românesc, carĭ lumina talentuluĭ lor, după vorba scripturеĭ, o pun sub „obroc.“ El nu era ca atâţĭ preoţĭ trecuţĭ

prin școlĭ înalte, carĭ și-aŭ grămădit în capul lor comorĭ de înțelepciune, ce le țin închise ca într'un scrin, nevoind a da dovadă despre hărniciile lor sufletescĭ, astfel că între eĭ, preoțĭ eruditĭ, și între preoțiĭ ceĭ maĭ de rênd, carĭ n'aŭ învățat decât o școlă, două, nu este nicĭ cea maĭ mică deosebire.

Popasu era convins, că biserica luĭ Christos este o instituțiune de cultură religiósă-morală, ér' preoțiĭ bisericeĭ sûnt învățătoriĭ poporuluĭ, carĭ aŭ chiemarea a-l povățuí cu cuvêntul lor apostolic.

Căcĭ cu cuvêntul a întemeiat și Christos biserica, și cu cuvêntul o aŭ lățit și întărit apostoliĭ și toțĭ, carĭ ca adevărațĭ urmașĭ aĭ apostolilor, aŭ călcat cu vrednicie în urmele lor.

Întocmaĭ ca apostoliĭ luĭ Christos, *Popasu* prin *cuvênt* a luminat poporul; prin *cuvênt* voia el să deștepte într'ênsul gândirĭ și sentimente adevărate; prin *cuvênt* să ațîțe inimile luĭ spre fapte de jertfire.

Și în *cuvênt* Popasu era măiestru; în cuvênt era forța luĭ.

Când vorbia de pe catedră, trăsăturile feței 'ĭ eraŭ iluminate de puterea sfântă a ideilor, ce dominaŭ sufletul sĕŭ.

Și cuvêntul isvora din peptul luĭ în forma valurilor unuĭ torent, și iresistibil răpia cu sine inimile ascultătorilor.

Biserica sântuluĭ Nicolae din Scheiŭ gemea atuncĭ de mulțimea poporuluĭ.

Streinĭ de națiune și confesiune veniaŭ să asculte pe vestitul predicator Popasu.

Nemțiĭ 'l numiaŭ *Schleiermacher* al Românilor, éră Româniĭ îĭ ziceaŭ *Ioan Gură de aur.*

Încât aŭ avut dreptate și unii și altiĭ, nu sciŭ; ce sciŭ însă, ce mĭ-a rĕmas nesters în sufletul meŭ, e, că Popasu vorbia astfel, de-l „ungea pe om la suflet.“

Vorbia în o limbă nemăestrită, în o limbă firéscă,

așa că toți îl înțelegeau, învețat și neînvețat; toți simțiau puterea creatóre a cuvêntului sĕŭ.

Și el vorbia astfel chiar despre adevĕrurile cele maĭ înalte.

Vorbia rar și cu glas puternic. Tonul cuvêntuluĭ luĭ era ca tunetul de puternic.

În multe bisericĭ am fost, pe mulțĭ predicatorĭ 'ĭ-am auḑit, în patrie și în străinătate, românĭ și strĕinĭ, dar un ton așa metalic, dar un ton așa puternic și tot-deodată dulce și pĕtrunḑĕtor în viéța mea n'am auḑit.

Și Popasu vorbia astfel nu numaĭ în biserică, ci și afară din biserică.

Îmĭ aduc aminte, ce impresie produse cuvêntul luĭ Popasu cu ocasiunea deschidereĭ ședințelor Asociațiuneĭ Transilvane în sala gimnasiuluĭ nostru (a. 1862) asupra tuturor membrilor Asociațiuneĭ, cu deosebire asupra numĕroșilor óspețĭ veniți anume dela Bucurescĭ și din alte localităților ale Românieĭ (între carĭ Odobescu, Laurianu, Sion și alțiĭ), ca să ia și eĭ parte la ospĕțul sufletesc al fraților lor.

Așa vorbia Popasu pretutindenĭ: în adunările representanțeĭ bisericescĭ, în adunările Eforieĭ școlelor, pretutindenĭ cu însuflețire pentru causele de obște.

Și o viéță nouă, și un noŭ spirit sĕ produse atuncĭ între Româniĭ Brașovuluĭ.

Atuncĭ Brașoveniĭ excelaŭ prin simțul lor de jertfire pentru binele de obște.

Întrebați pe ceĭ ce maĭ sûnt în viață de pe timpul acela, și vĕ vor spune, cum sĕ întreceaŭ atuncĭ toți a aduce jertfe pentru lucrurile românescĭ. Cum bătea atuncĭ inima tuturor pentru fie-ce faptă, pentru fie-ce întreprindere românéscă.

Și sĕrbătorile românescĭ eraŭ atuncĭ adevĕrate sĕrbătorĭ, la care inima sĕ pĕtrundea de profunde simțirĭ, și gândirea sĕ înălța la ideale.

Apoĭ, când era vorba de a aduce tributul de piósă aducere aminte întemeietorilor gimnasiuluĭ; când era vorba de a celebra în sanctuarul luĭ sĕrbătórea geniuluĭ institutuluĭ mărețŭ, creat cu atâtea jertfe de banĭ și cu atâta muncă sufletéscă, cu câtă rîvnă, cu câtă însufleţire alerga atuncĭ tênĕr și bĕtrân la palatul *înţelepciuneĭ!*

O, era altă viaţă, altă însufleţire, alte aspiraţiĭ atuncĭ în Brașov, pe timpul protopopuluĭ Popasu.

Și Româniĭ Brașoveni eraŭ lăudaţĭ, și numele lor pronunţat cu fală în tóte părţile Românimeĭ, fiind-că *Popasu* era cu eĭ și în fruntea lor; fiind-că El era spiritul lor conducĕtor cu cuvêntul, povăţuindu-ĭ în tóte, încurajându-ĭ, să fie cu tărie de suflet, să fie stăruitorĭ, să iubéscă binele și propășirea némuluĭ lor, cu un cuvênt, să fie așa, cum era El; căcĭ cu bărbăţie neînfrântă, răbdător și cu stăruinţă de fer era El, și din fântâna sufletuluĭ sĕŭ învăpăiat pentru binele némuluĭ sĕŭ scotea și da El tuturor apă vie, dătătóre de adevĕrată viaţă naţională și umanitară.

Astfel a fost *Popasu*, și numaĭ fiind-că a fost astfel, i-a fost cu putinţă să facă isprăvile, pe care le-a făcut ca protopop al Brașovuluĭ și maĭ târdĭŭ ca episcop al Caransebeșuluĭ.

III.

Idea conducĕtóre, am puté ḑice, *principiul vieţiĭ* luĭ Popasu fiind „*cultura némuluĭ sĕŭ românesc*,“ dênsul s'a silit totdéuna să facă pe fiĭ sĕĭ sufletescĭ să înţelégă preţul învĕţăturеĭ, să îmbrăţișeze cu căldură causa școlelor, și să-ĭ înduplece a aduce jertfe pentru școle, avênd convingerea, că *numaĭ un popor povăţuit de lumina, ce o dă școla, e în stare a'șĭ crea o sórte maĭ bună materială și morală.*

Urmărind acest scop, dênsul încă de pe la anul 1843 începù a lucra neobosit pentru întrunirea școlelor comuneĭ bisericescĭ române din cetatea Brașovuluĭ cu ale bisericeĭ sântuluĭ Nicolae din suburbiul Scheiŭ. Isbutind a înfrăţí aceste douĕ comune bisericescĭ, la propunerea sa, sĕ cum-

pĕră grădina din *Gróveri* în Brașov cu preţul de 4400 florinĭ m. c., maĭ cu sémă din contribuirĭ benevole ale fruntașilor ḑiselor douĕ comune, și spre acest scop, voind a premerge cu esemplu bun, a contribuit și dênsul 500 fl., o sumă destul de însemnată pentru dênsul, maĭ cu sémă în timpurile acelea.

Pe locul acesta sĕ află astădĭ o măréţă zidire, sub al căreĭ coperiș sĕ adăpostesce un gimnasiŭ complet cu 8 clase, șcólele primare și șcólele reale și comerciale, carĭ fac onóre nu numaĭ Românilor Brașovenĭ și cu deosebire prea vredniculuĭ lor conducĕtor de odinióră, ci tuturor Românilor din imperiul Austro-Ungar, maĭ cu sémă, dacă considerăm, că în aceste institute de învĕţămênt sĕ cresc și sĕ luminézĕ astădĭ preste 800 de tinerĭ românĭ.

Dacă spiritul luĭ *Popasu* n'ar fĭ produs nimic alta, institutul șcólelor centrale române din Brașov creat în prima linie de geniul sĕŭ ar fĭ de ajuns a eternisa numele luĭ.

Dară *Popasu* și în patria sa adoptivă a Caransebeșuluĭ, unde sĕ află ca episcop de 22 de anĭ, a dat probe învederate despre aceea, ce póte produce energia, stăruința, iubirea de progres și activitatea neobosită a unuĭ om inspirat de idea predomnitóre a sufletuluĭ sĕŭ.

Când a ajuns ca episcop la Caransebeș, *Popasu* a aflat ca reședinţă o zidire veche devenită aprópe ruină, éră diecesa lipsită de institut teologic, de șcólă pedagogică, de tipografie diecesană și de tot ce este temeiul progresuluĭ, și acestea tóte s'aŭ creat și sûnt astădĭ în fiinţă prin stăruinţele sale neobosite.

Tot *Popasu* e, care a dispus a sĕ întroduce și în eparchia Caransebeșuluĭ conferinţele învĕţătorescĭ, carĭ au dat un avênt salutar instrucţiuneĭ publice poporale din întréga diecesă a Caransebeșuluĭ. El e și înfiinţătorul reuniuneĭ învĕţătorilor din întréga sa diecesă, contribuind și cu mijlóce materiale pentru crearea fonduluĭ eĭ.

Şi în sfêrşit, dacă vre-odată Caransebeşenii vor ajunge să'şi aibă şi eï gimnasiul lor românesc, precum îl avem noï aicï în Braşov, de bună sémă şi în acéstă privinţă Popasu îşi va avé meritul sĕŭ, căcï şcóla, sub orï-ce formă, fie şcólă primară, fie secundară, fie cu un cuvênt orï-ce instituţie de cultură naţională saŭ umanitară, a fost şi este idea dominantă a sufletuluï luï *Popasu;* visul, care nu i-a dat pace, până ce nu a isbutit a-ï da trup şi formă.

Aşa a fost *Popasu* în Braşov ca protopop; aşa a fost şi este el astăḑï ca episcop al Caransebeşuluï: *un vrednic bărbat al naţiuneï sale.* —

Fie, ca acest vrednic bărbat să aibă parte încă de multe ḑile fericite spre bucuria poporuluï nostru în genere, şi în deosebï spre bucuria eparchioţilor sĕï şi a Românilor din Braşov şi din împrejurimea acestuï oraş, carï simt şi astăḑï cu recunoscinţă ródele mănóse ale neobositeï sale activităţï!

Ioan Popea.

Adresa Braşovenilor

cătră Prea S. Sa părintele Episcop al Caransebeşuluï *Ioan Popasu* cu prilejul iubileuluï de 50 de anï aï preoţieï Sale.

Prea Sânţia Ta, Iubitul nostru părinte!

După un îndelungat restimp de amorţire Româniï braşovenï începură a simţí în piepturile lor o nouă putere de viaţă; un vis de ridicare naţională şi de înaintare în învĕţăturï începù a prinde puternice rădĕcinï în sufletele lor.

Elementele eraŭ date, ostaşiï eraŭ gata a apuca armele; lipsia numaï comandantul, lipsia bărbatul acela, care să dea nisuinţelor o direcţiune hotărîtă, care să ḑică: „Iată pe unde aveţï să apucaţï, iată ce aveţï să faceţï, ca să puteţï ajunge la ţînta dorinţelor vóstre!“

Pronia dumneḑeéscă, care totdeuna a ocrotit pe poporul românesc, nu întârḑià nicï de astă-dată a trimite Braşovenilor un astfel de bărbat, un astfel de conducĕtor. El sĕ ivì, şi timp de douĕ ḑecï şi opt de anï el sĕ luptă cu credinţă neclătită şi cu o rară bărbăţiă în fruntea ostaşilor sĕï.

Minuni sĕ făcură în acest restimp!

Românii braşoveni sĕ afirmară ca un puternic element de viaţă, şi musele, ţinute până acuma în depărtare, întrară cu triumf în mândrul templu, ce li sĕ ridică.

O iubire nefăţărită, o deplină încredere împreuna pe conducĕtor cu ostaşii sĕi, pe bunul păstor cu turma sa, şi acéstă iubire, acéstă încredere era un isvor nesecat de putere şi de îmbărbătare. —

Vrednicul de laudă şi de recunoscinţă conducĕtor, despre care e vorba, păstorul acesta înţelept şi neobosit, aĭ fost Tu, iubitul nostru părinte, Tu, care maĭ târdiŭ aĭ fost chiemat să păstorescĭ o turmă cu mult maĭ numĕrósă, şi care astădĭ porţĭ pe crescetul Tĕŭ o îndoită corónă: aceea a vêrsteĭ şi aceea a faptelor pline de merit.

Cinci-dece de anĭ aŭ trecut, de când prevederea dumnedeéscă Te-a trimis în mijlocul nostru; cinci-dece de anĭ Tu aĭ fost păzitor neadormit la altarul dumnedeesc şi campion neînfrânt al vieţeĭ şi al cultureĭ românescĭ.

Şi acum, când în juru'Ţĭ rĕsună strigăte de bucuriă, când o regiune întrégă mulţămesce celuĭ Atotputernic, că Te-a păstrat până la o vêrstă aşa de frumósă întreg şi sănĕtos, puté-s'ar óre, ca noĭ, Românii braşoveni, să rĕmânem nepăsătorĭ; puté-s'ar óre, să năbuşim în piepturile nóstre recunoscinţa, de care ne simţim cuprinşĭ, şi să nu ne întovărăşim şi noĭ la obştésca bucuriă?

Nu, acésta ar fi cu neputinţă, acesta ar fi în adevĕr un pĕcat strigător la cer!

Pĕtrunse sûnt inimele nóstre, iubitul nostru părinte, până în adêncul lor de recunoscinţa, ce'Ţĭ datorăm pentru bunătăţile cele marĭ, ce ni le-aĭ făcut, câtă vreme aĭm fost părtaşĭ de fericirea de a te avé în fruntea nóstră.

Rĕsplătéscă'Ţĭ cerul aceste bunătăţĭ, înzestrându-Te încă cu multe ḑile pline de tot binele şi de tótă fericirea.

Noĭ din parte-ne Te încredinţăm, că numele Tĕŭ sĕ va rostí totdeuna cu iubire şi recunoscinţă în mijlocul nostru, şi'Ţĭ făgăduim, că înţelépta şi neobosita Ta lucrare o vom avé pururea ca model înaintea ochilor noştri.

Binevoesce, iubitul nostru părinte, a trimite binecuvêntările Tale aducĕtóre de fericire asupra fiilor Tĕĭ, carĭ Te iubesc şi Te veneréză din adêncul sufletuluĭ!

Braşov, în Aprilie 1887. *B.*

Intocmirea unei grădini de școlă.

Cultura pământului este ocupațiunea cea mai de căpetenie, am puté dice, chiar condițiunea de subsistință a masseĭ poporuluĭ, ér' pentru clasele societățiĭ mai înalte, aflătóre la orașe, cunoscința diferiților ramĭ aĭ cultureĭ pământuluĭ este o necesitate atât din punct de vedere economic, cât și estetic și sanitar. De ací provine neapĕrata trebuință de a sĕ afla pe lângă fiecare școlă primară, prin care trebue să trécă fiecare individ, câte o grădină pentru instruirea practică a școlarilor și școlărițelor în cultura diferitelor soiurĭ de plante. Legea cuprinde anumite îndatoriri atât față de proprietariĭ de școle poporale, cât și față de învĕțătorĭ. Școlă poporală fără grădină nu esistă, saŭ cel puțin n'ar trebuí să esiste, dacă este, ca instrucțiunea școlară să fie completă.

De multe-orĭ sĕ întêmplă însă, că locul menit pentru grădina școlară este în condițiunĭ atât de primitive, încât chiar ochĭul cel mai ager abia póte gâcí, dacă sĕ va puté scóte cum-va de acolo vre-o formă de grădină, saŭ ba. Adeseorĭ sĕ ofere ca loc de grădină locul cel mai petros, ba póte chiar stâncos saŭ băltos, un loc, care nu sĕ putea folosí altcum în nicĭ un mod. Dintr'un loc ca acesta are să creeze învĕțătorul grădina școlară, care trebue să întrunéscă tóte condițiunile uneĭ grădinĭ de model.

E întrebarea acum, ce are să facă învĕțătorul cu acest loc pentru de a puté scóte la lumină într'adevĕr o grădină de model?

E prea evident, că între astfel de împrejurărĭ greutatea lucrărilor va fí fórte mare; cu atât mai mare va fí însă bucuria și meritul învĕțătoruluĭ, după ce 'șĭ va vedé opera împlinită cu succesul dorit.

Orĭ-ce lucru, ce avem de a'l săvêrși, e bine a'l începe numaĭ după ce ne-am făcut un plan óre-care; căcĭ a lucra fără plan, însemnéză a lucra orbecând, fără spor și într'un mod nepotrivit. Planul este lucrul cel dintâiŭ mai vêrtos la întreprinderĭ mai grele, ca bună-óră cea din cestiune.

La compunerea planuluĭ trebue observată posiția loculuĭ, apoĭ trebue luat în deosebită băgare de samă scopul, pentru care are de a servĭ grădina, și în sfêrșit schimbările, ce sûnt a sĕ face.

Scopul, ce'l are grădina școlară, nu este unilateral, precum este al uneĭ grădinĭ menite pentru câștig, saŭ al alteia menite numaĭ pentru desfătare; grădina școlară trebue să întrunéscă folosul practic cu frumosul.

Momentele mai de căpetenie, ce ar fí a sĕ însemna în plan, sûnt cam următórele:

a) Posiția față de rațele sóreluĭ și ridicarea loculuĭ este prima împrejurare, ce trebue să o considerăm în acest cas. Inclinarea loculuĭ astfel, ca rațele sóreluĭ să cadă cât sĕ póte maĭ vertical pe pământ, formézĕ posiția cea maĭ potrivită pentru o grădină bună. Prin urmare o grădină cu fața înclinată spre méḑă-nópte este una dintre cele maĭ necorĕspunḑĕtóre. Avênd locul ridicăturĭ și cufundăturĭ, să sĕ însemneze în plan printr'o linie întreruptă locul, precum este în realitate, ér cu altă linie întrégă să sĕ arĕte modul, cum va fí a sĕ întocmí, respective nivela acest loc. Fiind locul prea costiș, să sĕ facă un fel de trepte maĭ rarĭ și printre ele table cât se póte de óble, în formă de terasă.

Să nu sé pérdă din vedere mijlocul de adăpare a grădineĭ. O grădină fără apă își perde adevĕrata eĭ valóre. Dacă nu curge vre un pĕrĕŭ prin grădină, saŭ cel puțin pe lângă grădină, și dacă nu sĕ va puté conduce apa din vre un rîŭ apropiat, atuncĭ să sĕ facă o fântână la un loc potrivit. Fiind și acest mijloc împreunat cu greutățĭ, atuncĭ în tot casul să sĕ facă gropĭ (reservoare) la locurile maĭ jos așeḑate, pentru de a sĕ scurge și conserva în ele apa de plóie. Fiind locul prea jos așeḑat și băltos, saŭ póte chiar morăștinos, să sĕ facă șanțurĭ pentru scurgerea apeĭ, ér' printre acestea să sĕ pună la cale ridicarea loculuĭ cu pământ svêntat și maĭ cald, adus dintr'alte locurĭ. Aflându-sĕ de maĭ 'nainte arborĭ, carĭ ar fí póte de prisos, aceștia să nu sĕ delăture dintr'odată cu totul, ci cu băgare de samă, după cum sĕ va constata, că este maĭ practic.

b) Imprejurimea loculuĭ trebue considerată cu atât maĭ vêrtos, pentru-că și dela acésta atârnă în mare parte buna întocmire din lăuntru a grădineĭ. Edificiile saŭ arborĭ, carĭ sĕ află spre partea de méḑă-ḑi, împedecând rațele sóreluĭ a ajunge într'o parte óre-care a grădineĭ, sûnt fórte nepotrivițĭ, și dacă nu sĕ vor puté delătura, atuncĭ la împărțirea grădineĭ să sĕ hotărască locul acela pentru plante, cărora le place și la umbră. In partea, din cătrăŭ vin vênturĭ aspre și recĭ, edificiile saŭ arborĭ sûnt o binefacere pentru grădină, și dacă aceea parte e gólă și neapĕrată, atuncĭ să sĕ proiecteze acolo ridicarea vr'unuĭ edificiŭ, care s'ar recere, saŭ să sĕ planteze pe meḑuină (granița grădineĭ) arborĭ, carĭ cresc marĭ și rămurosĭ. Jur-împrejur este a sĕ închide grădina cu închisóre trainică; gardul viŭ e cel maĭ practic.

De împrejurime sĕ ține și școla și locuința învĕțătoruluĭ. O condiție dintre cele maĭ necesare, atât pentru bunul mers al lucrărilor din grădină, cât și pentru supravegherea acesteia, și din-

tr'alte puncte de vedere, este recerința de a fi grădina școlară în nedeslipită apropiere de școlă. O grădină școlară, care este departe de școlă, este tot atât de departe de scopul, ce să urmăresce prin ea. Mai potrivit va fi, dacă o parte din meduina grădinei o va forma școla, resp. locuința învățătoruluĭ, cu feréstra spre grădină.

c) Un magazin pentru păstrarea uneltelor de grădină și a altor lucruri trebuincióse este indispensabil pentru grădina școlară. Este lucru împedecător, când magazinul să află afară și depărtat de grădină.

d) Împărțirea internă a grădinei în 4 saŭ mai multe despărțéminte (table) mari să face în conformitate cu mărimea și posiția grădinei. La mijloc, saŭ la alt loc potrivit al grădinei să va reserva despărțémêntul florilor, carele să va subîmpărți în straturi mai mari saŭ mai mici, de diferite forme. Printre despărțémintele cele mari, precum și jur-împrejurul grădinei, în depărtare cam de 1 m., dela închisórea ei, să vor face cărările principale în lățime de 1—2 metri. Pe lângă cărările principale să fac straturi înguste (cam de 60—70 cm.), numite rabate, pentru plantarea de pomi piticĭ, cordóne, tufe etc. Celelalte părți ale tablelor să subîmpart în straturi cam de câte 1—1·30 m. în lățime.

Planul are să cuprindă și mĕsura distanțelor (de împrejurime, de cărări, de arborĭ etc.) Multe amĕnunte vor trebuí a să marca și prin colorĭ. O copiă a planuluĭ e necesară pentru de a să puté purta în busunar în decursul nivelăriĭ și a altor întocmiri în grădină.

Lucrările cele dintâiŭ la întocmirea grădinei vor fi delăturarea părților netrebuincióse, cum sûnt: arborĭ, tufe, petri etc. Părțile prea ridicate să vor dărîma, și cu prisosul dărîmăturilor să vor umplé locurile cufundate.

La nivelare să să separeze petrișul și să să reserve pentru cărări, ér' pământul bun să să întrebuințeze pentru straturi. Să să grijéscă, ca pătura de de-asupra a pământuluĭ să să compună din pământ bun. Impărțirea principală, care să face mai întâiŭ, să să ferésca învățătorul a-o mai schimba.

Plantele să cultivă în despărțémintele principale pe schimbate, afară de cele perenale, care ca și straturile calde, pot rĕmâné mai mulți ani de-a rêndul în același despărțémênt.

Multe ar mai fi de dis în cadrul temeĭ de față, dar considerând spațiul îngust, de care dispunem aicĭ, de-o-camdată ne mărginim pe lângă cele espuse mai sus, care pot serví ca o mică indigitare în acéstă materiă.

Un dascăl.

Lecțiuni practice din fisică

pentru anii din urmă ai școlei primare.

Lecțiunea I. Despre corpuri.

I. Planul lecțiunei.

1. Numirea mai multor lucruri cunoscute de copii, din scóla, din casa părintéscă, din grădină, din câmp, din pădure ș. a.

2. În locul unui lucru nu putem pune altul, fără de a'l mișca saŭ muta pe cel dintâiŭ din loc.

3. Locul, ce'l ocupă un lucru, pe care îl putem cuprinde cu simțurile nóstre, sĕ numesce *spațiŭ*.

4. Orĭ-ce lucru, care ocupă un spațiŭ, sĕ numesce *corp*.

5. Corpurile, care sĕ află pe pământ și în pământ, sĕ numesc *corpurĭ pământescĭ*.

6. Corpurile, care le vedem pe cer, sĕ numesc *corpurĭ cerescĭ*.

7. Tóte corpurile cerescĭ și cele pământescĭ la un loc luate, sĕ chiamă *natură* saŭ *lume*. Corpurile din natură sĕ chiamă *făpturile saŭ creaturile luĭ D-ḑeŭ*.

8. Spațiul cel nemărginit împreună cu tóte corpurile pământescĭ și cerescĭ din el sĕ numesce *univers*.

9. Repețire.

II. Lecțiunea însași.

1. Numesce B. mai multe lucruri din școlă! (tablă, masă, scaun băncĭ, cuer ș. a.) C. Tu spune mai multe lucruri din casa vóstră! (pat, masă, scaune, cuptor, vase ș. a.) Din curte! Din grădină! Din câmp! Din pădure! Din apă!

2. Vino D. afară! Cércă a pune scaunul în locul meseĭ, însă fără să miscĭ masa din locul eĭ! (Nu sĕ póte.) În locul cărțiĭ acesteia, cércă a pune alta, fără să o miscĭ pe asta din loc! (Nu sĕ póte.) În locul, unde escĭ tu acum, pot sta și eŭ fără a te mișca tu de acolo? (Nu.) Pentru ce? (Pentru-că unde este un lucru, nu putem pune altul, până ce nu'l mișcăm pe acela din locul sĕŭ.) Repetéză și tu E. acésta! Și tu F.! Și tu G.!

3. Lucrurile, care le-ați numit voi, le putem saŭ vedé, saŭ audí, saŭ mirosí, saŭ gusta, saŭ pipăí; scurt, noĭ le putem cuprinde cu simțurile nóstre. Ce am ḑis H? Spune și tu I.! și tu F.!

Ascultați acum: *Locul, ce'l ocupă un lucru, pe care îl putem cuprinde cu simțurile nóstre, sĕ numesce* **spațiŭ**. Ḑi și tu A. Mai ḑi acésta odată și tu L! Și tu M! Ce sĕ numesce spațiŭ N!

4. Băgați de sémă! *Orĭ-ce lucru, care ocupă unu spațiŭ, sĕ numesce* **corp**. Ce este tabla fiind-că ocupă un spațiŭ? Dar masa?

— scaunul? — apa? — pétra? — sórele? — luna? — stelele? — Ce numim corp? — Mai spune și tu O! Și tu R! Cum se numesce orĭ-ce lucru, care ocupă un spațiŭ?

5. Spune S. mai multe corpurĭ de pe pământ! (ómenĭ, animale, plante, petri ș. a.) Spune T. mai multe corpurĭ, care se află în pământ! (sare, fer, argint, aramă, plumb ș. a.) Ascultați: *Corpurile, care se află pe pământ și în pământ, se numesc* **corpurĭ pământescĭ**. Ce numim corpurĭ pământescĭ! Spune și tu R! Și tu V! Cum am ḑis, că se numesc corpurile, care se află pe pământ și în pământ?

6. Acum spune A. mai multe corpurĭ, carĭ se află pe cer! (sóre, lună, stele, cometĭ.) *Corpurile, care le vedem pe cer, se numesc* **corpurĭ cerescĭ**. Ce am ḑis B? Spune și tu C! Ce numim corpurĭ cerescĭ? — Cum se numesc corpurile de pe cer?

7. Fiți atenți! *Tóte corpurile pământescĭ și cele cerescĭ, la un loc luate, se chiamă* **natură** *saŭ* **lume**. Ce am ḑis S? Spune și tu D! Și tu F! Ce se chiamă natură? Mai spune și tu M! Repețire.

Fiind-că tóte corpurile din natură sûnt lucrurile luĭ D-ḑeŭ, de aceea le numim și *făpturile saŭ creaturile luĭ Dumneḑeŭ*. Ce am ḑis I? Spune și tu P! Și tu O! V. repetéză încă odată ce a ḑis acum P. și O!

8. Acum vĕ spun ér' ceva noŭ; fiți cu luare aminte! Masa acésta ocupă o parte din spațiul saleĭ nóstre de învĕțământ. Sala de învĕțământ ocupă un spațiŭ din școla nóstră. Pe urmă școla nóstră ocupă un spațiŭ din comuna nóstră. Comună nóstră ocupă un spațiŭ din țara nóstră. Țara nóstră ocupă apoĭ un spațiŭ pe pământ. Pământul însuși împreună cu corpurile pământescĭ și cu cele cerescĭ ocupă un spațiŭ mare. Spațiul acesta este fără marginĭ saŭ *nemărginit*. Repetéză și tu S. aceea ce am ḑis eŭ acum! Și tu D! Bine!

Spațiul cel nemărginit împreună cu tóte corpurile pământescĭ și cerescĭ din el, îl numim **univers**. Ce am ḑis F? Spune și tu B! Și tu R! Bine! Ce numim univers? — Repetéză acésta și tu A!

9. Ce numim spațiŭ! — Ce este un corp? — Ce numim corpurĭ pământescĭ? — Cerescĭ? — Ce numim natură saŭ lume? — Care sûnt creaturile luĭ Dumneḑeŭ? — Ce numim univers?

Întrebările puse cam în chipul acesta se repetéză până la desteritate.

I. Dariu.

O călĕtorie prin aer dela Paris la Norvegia.

(După Vernier).

Pe timpul asedierei Parisului (Septemvre a. 1870—Ian. 1871) balónele erau aprópe unicul mijloc, prin care Parisienii steteau în comunicațiune cu lumea din afară. În intervalul acesta se trimiseră din Paris 63 de balóne, dintre cari unele cădură în mânile asedietorilor, altele în Germania, altele în mare și în fine altele făcură călĕtorii de tot interesante prin aer, în țĕri fórte depărtate.

Cea mai interesantă din aceste călĕtorii este aceea, care o făcù inginerul *Paul Rolier* cu balonul „Cetatea Orleans," și despre care voim să dăm o scurtă descriere.

Balonul se urcà în 24 Noemvre 1870 nóptea, puțin înainte de 12 óre, și avea să ducă cu sine vre-o câți-va porumbi dresați și nisce depeși adresate regimului din Bordeaux.

Sotul de călĕtorie al lui *Rolier* era un franctireur, cu numele *Léon Bézien,* pe care dênsul nu-l mai vĕduse mai înainte, și cu care făcuse cunoscință pentru prima dată în o înălțime de 800 de metri peste suprafața mărei.

In corăbióra de sub balon se aflaù ceĭ doi bărbați amintiți, bagagiul, instrumentele necesare și balastul, 6 porumbi dresați (purtători de epistole), 5 saci plini cu epistole în greutate de 300 de Kilograme și cu un cuprins de cel puțin 100,000 de epistole, un pachet cu depeși extraordinare cătră regim și o depeșă privată, întimă cătră *Gambetta.*

Balonul se mișcà mai mult timp în direcțiune spre Bordeaux, la o înălțime de 800 de metri, de bună sémă din causă, că un strat de aer mai des, ce plutea deasupra, îl împedeca de a se sui mai sus. După ce se aruncară câți-va saci, se urcà balonul la o înălțime de 2700 de metri, și în acéstă înălțime rĕmase el peste nóptea întrégă.

De-asupra balonului străluceau stelele, dedesubtul lui pluteaù straturi dese de neguri, cari acopereaù pământul, și numai vuetul întunecat al trenului căleĭ ferate străbătea din când în când la ceĭ doi călĕtori prin aer.

Cătră 5 óre diminéța zări *Rolier* sub dênsul o suprafață imensă négră, care dênsul cugetà, că e o pădure mare și într'ênsa observà câteva pete albe, cari se păreaù a fi tot atâtea straturi de zăpadă. După-ce observà însă cu atențiune mai mult timp acest fenomen, vĕdù *Rolier* cătrĕ $6^1/_2$ óre cu spaimă, că aceea suprafață întunecată nu era pădure, ci marea, și că petele albe dintr'ênsa

eraŭ spumele valurilor mărei. Totdeodată căḑù balonul, fără de a se puté oprí în vre-un mod, așa aprópe de mare, că sḙ auḑia fórte bine sgomotul valurilor. Acum periră și negurile, carí se zăriseră deasupra mărei, și descoperiră plutitorilor în aer întréga lor posițiune înspăimêntătore.

Balonul trecuse deja de mult preste frontiera Francieĭ. În tóte părțile nu sḙ vedea, decât mare înfinită, neîntreruptă de uscat, și călĕtoriĭ nu sciaŭ acuma, nicĭ unde sḙ află, nicĭ încătrăŭ plutesc, nicĭ cât timp va maĭ ținé gazul în balon.

Rolier avea o soție tênĕră, cu care sḙ căsătorise numaĭ de o lună. *Bézien* lăsase acasă pe soția sa cu treĭ copiĭ, și aducerea aminte de dênșiĭ potență și maĭ mult simțĕmintele sale înfricoșate, produse de pericolul, în care ajunseseră.

Rolier aruncà din corăbióră încă câți-va sacĭ și maĭ multe fascicule cu epistole în mare pentru de a ușura balonul, și cu ocasiunea acésta îĭ venĭ în mână o fotografie, care representa icóna patrónei corăbierilor, a mameĭ luĭ D-ḑeŭ, pe care Francesiĭ o numesc *Notre-Dame de la Recouvrance*. Acésta i sḙ părù tênĕruluĭ inginer un semn de sus, o mângâiere în mijlocul posițieĭ sale desperate.

Raḑele sóreluĭ, carĭ atinseră balonul în maĭ multe rênduri, îĭ arĕtaŭ, că o mulțime de gaz perise din balon, că gâtul balonuluĭ deasupra capuluĭ sĕŭ nu maĭ sta întins, ci era slăbit și sbârcit, bătêndu-sḙ de vênt încóce și încolo, și prin acésta sḙ perdea tot maĭ mu't gaz hidrogen, — o eróre, ce nu o putea îndrepta *Rolier* nicĭ într'un chip. El răḑimà fotografia de una dintre sforile, ce purtaŭ corăbióra, îngenunchià înaintea eĭ, și sḙ rugà ferbinte, și soțul sĕŭ urma exemplul luĭ, ca prin instinct.

Întărit și plin de curagiŭ, sḙ ridicà *Rolier*, dar preste un moment vêntul sburà fotografia, și bucuria pentru descoperirea eĭ perì dimpreună cu icóna, ce o urmăriaŭ cu ochiĭ.

Acum devenì *Rolier* érășĭ consciŭ de posiția sa desperată, și perḑêndu'sĭ speranța de a scăpa din prăpastia, în care sḙ afla, luà un chibrit cu cuget de a face balonul să explodeze, dară din întêmplare chibritul, ce'l frecase de vestmintele soțuluĭ sĕŭ, nu luà foc, și în acéstă întêmplare cunoscù el un semn providențial, ce'l facù, să sḙ abată dela executarea planuluĭ sĕŭ.

Balonul plutea în cursul sĕŭ maĭ departe, scuturat încóce și încolo de lovițurĭ de vênturĭ teribile, când deodată călĕtoriĭ zăriră apărênd pe orisont o corabie, ce părea, că plutesce în direcțiune spre dênșiĭ. Întréga lor atențiune sḙ concentrà cu o nespusă nelinisce asupra

corăbieĭ, așa că câtva timp nu maĭ observară mișcările balonuluĭ, și deodată vĕdură plinĭ de spaimă, că corăbióra balonuluĭ, în care sĕ aflaŭ eĭ, nu era maĭ departe de valurile măreĭ, decât de 4—5 metri, pe când corabia, ce o zăriseră pe mare, era încă departe de eĭ de 500 de metri.

În posiția acésta desperată maĭ goliră 2 sacĭ, dară fără vre-un resultat. Pericolul, că în scurt timp balonul va fĭ înghițit de undele măreĭ, sĕ apropia tot maĭ tare, și ambiĭ călĕtorĭ sĕ credeaŭ acuma cu desĕvârșire perdutĭ.

Acum tâĭa *Rolier* sforile, de carĭ atârna sacul cel maĭ mare de 100 chilograme.

Abia fù eliberat balonul de acéstă sarcină, și sĕ și urcà îndată cu o astfel de iuțélă fabulósă, că după 10 minute plutia în aer érășĭ în înălțime de 4500—5000 de metri peste suprafața măreĭ.

Ceĭ din vaporul după mare observară sacul cu epistolele, îl căutară, îl găsiră și'l predeteră consululuĭ frances *Giertzen* în *Mandal*.

Astfel, mânațĭ de un vênt violent și rece, care 'ĭ făcù să maĭ degere și să amorțéscă de frig, plutiră eĭ maĭ departe prin straturĭ de neguri până cătră 2 óre postmeridiane.

Rolier, vedênd ventilul balonuluĭ deschis, și că sĕ perde în timpul acesta tot maĭ mult gaz, sĕ urcà din corăbióră pe sforĭ până la balon și legà strîns partea luĭ inferióră, din care eșise gazul, pentru ca să împedece desertarea totală a acestuia.

În fine, după multe nĕcazurĭ, ajunseră maĭ înghețațĭ de frig pe uscat, deasupra uneĭ pădurĭ. Eĭ eraŭ prea amorțițĭ pentru de a puté arunca ancora și furà asvêrlițĭ din corăbióră în zăpadă astfel, că după o spaimă înfricoșată de mórte ajunseră în 25 Noemvrie la 2 óre și 2 minute în fine érășĭ pe pămênt, pe câmpia *Lifjeld* din Norvegia, 100 de óre departe de *Cristiania*. Dară balonul dinpreună cu tot ce era într'ênsul îl vĕdură mânat de vênturĭ maĭ departe.

Maĭ morțĭ de frig furà găsițĭ în zăpadă de nisce ómenĭ, carĭ îĭ duseră la *Cristiania*, unde toțĭ ascultară cu cea maĭ mare încordare suferințele lor, și-'ĭ ospĕtară amical, până ce dênșiĭ, după armistițiul din 28 Ianuarie, sĕ întórseră érășĭ în patria lor.

P.

ODĂ

la iubileul sacerdotal de 50 de anĭ al Prea Sânţieĭ Sale Părinteluĭ Episcop al Caransebeşuluĭ Ioan Popasu.

I.

Colo'n Ardél la médă-dí
S'oglindă maestósă
A Têmpeĭ frunte de granit
In Bârsa undulósă;
Acolo un picior de raiŭ,
Braşovul, sĕ estinde,
O mică lume de frumseţĭ
In sînul sĕŭ cuprinde.

Acolo dar la anul **opt**
In lume puse pasul
Un prunc de bunĭ părinţĭ creştinĭ,
Numit **Ión Popasul.**
Băiatul cresce 'ncetişor,
Cum cresce 'n munţĭ stejarul,
Dar cresce sigur şi frumos
Cu vêrsta şi cu darul.

Acuşĭ, acuşĭ a terminat
Cu cartea românéscă,
Şi trece'n sbor la cea maĭ grea
Nemţéscă şi grecéscă.
Deja cetesce-Apostolul
Şi cântă'n psaltichie,
Şi spune predica de rost,
Minune! ce-o să fie?

Dar anĭ d'aur trec sburând,
Copilul este june,
Şi la apus sciinţa sa
Alérgă s'o 'ncunune.
Da, ca albina prin câmpiĭ
Saltând din flóre 'n flóre,
Adună 'n suflet primitor
A muselor odóre.

Şi când re'ntórce ca bărbat
La vatra părintéscă,
Biserica c'un lung suspin
Îl chiamă s'o servéscă.
Căcĭ vaĭ! sêrmana îşĭ ducea
Viaţa sa'n sclăvie
Sub sarcinĭ, lipse, umilirĭ,
Nicĭ mórtă, dar nicĭ vie.

Vaĭ, stéua eĭ la rĕsărit
S'a fost ascuns în céţă,
Ba însuşĭ sórele, părea,
Smolise a sa faţă,
Căcĭ nóptea, nóptea cea maĭ grea,
Abisul suferinţeĭ,
E, care ţine p'un popor
In jugul nesciinţeĭ!

El n'are dalbe sĕrbătorĭ,
Carĭ sufletul avêntă,
Ci îmbrâncesce sub poverĭ,
Şi blastĕmă, nu cântă.
Şi jugul greu, şi tot maĭ greŭ,
Ce i'l impun tiranĭĭ,
Il moşteneşc din ném în ném
Fiĭ şi nepoţĭ, sêrmanĭĭ!

Păn'colo sus, undĕ s'arunc
Aĭ lumeĭ sorţĭ în urne,
De lume maĭ presus — sĕ fac
Consiliĭ-adâncĭ, nopturne;
Şi Tatăl-Sânt, care-a creat
Pre om la libertate,
Deslégă jugul c'un cuvênt,
De graţiĭ nesecate.

II.

Étă ceriul sĕ 'nserină, şi d'odată sĕ ivesce
O pleiadă d'albe stele, ce vederile'ţĭ răpesce!
Ele cresc şi cresc în flacărĭ, ca diamanţiĭ strălucitĭ
In coróna unuĭ rege; toţĭ, ce-ĭ véd, rĕmân uimitĭ.

Şi ca stéua din legenda sacră, ce pe Magĭ conduse
La al mântuireĭ légăn, şi apoĭ numaĭ apuse,
Astfel stă pleiada nóstră în splendóre neclintit,
Unde şed nepoţiĭ Romeĭ, transplântaţĭ la rĕsărit.

Laurian, Ciparíŭ scrutézĕ ale limbeĭ vechĭ isvóre,
Maiorescu caută fraţiĭ risipiţĭ printre popóre;
Bariţiŭ minţile deştéptă, ér' Bărnuţ cel chibzuit
Ale dreptuluĭ originĭ chiar în fire le-a găsit;

Murĕşan lovesce lira, şi din stâncĭ în stâncĭ Carpaţiĭ
Întrunesc din patru unghiurĭ pre toţĭ fraţiĭ, 'nstreinaţiĭ;
Éră Tu, părinte bune, cu al cruceĭ viŭ cuvênt
Chiemĭ poporul la 'nălţime şi'l ridicĭ dela pământ.

Eliad și Lazăr saltă p'ale nemurireĭ plaiurĭ,
Șincai, Maior cu dulcéță recunosc a Vóstre graiurĭ;
De acum nu maĭ e témă, că Românul va perí,
Când din ném în ném, o Dómne, îĭ trimiță astfel de fiĭ!

Românimea sĕ deștéptă. Cum sculase Salvatorul
Pre prietenul sĕŭ Lazăr, în uimire stând poporul,
Vocea Vóstr' o chiam'afară din mormêntul secular,
Întru care o ținuse un destin amar, amar.

Și precum dup'o mănósă plóie pajiștea 'nverdesce,
Și câmpia și colina înflorésce și'nrodesce.
Prindĭ și tu, o fiĭa Romeĭ, a via și a lucra,
Altă sórte 'ntre popóre, démnă ție, a'ță crea.

Templele rĕsun' d'odată de străbună melodie,
Ton cu ton sĕ 'ngeminéză într'o dulce armonie;
Toți, ce-aud cântarea nouă, staŭ, ascultă, sĕ uimesc,
„Césta-ĭ nația'n cădere? cesta-ĭ némul românesc?“

Șcólele sĕ'nalță șirurĭ, ele, sacrele focare,
Unde ard, ca focul **Vestei,** *candelele seculare,*
Ca să nu sĕ maĭ re'ntórcă nopți ca cele din trecut,
Și pământul să-l înnece al sclăcieĭ idol mut.

Éră Tu, fiul lumineĭ, forțele unind spre bine,
Aĭ zidit un far puternic, ḑiua nóptea să lumine;
De departe călĕtorul vede focul luĭ dorit,
Căcĭ din Bârsa până'n Tisa sémăn șie'și n'a găsit!

Și când pronia ceréscă în noianul grațiĕ sele
Ne trimise meteorul, stele a 'ntruní cu stele,
Pre păstorul cel maĭ mare, pre **gigantele Andreiŭ,**
Tu, aĭ fost din ceĭ maĭ intimĭ, maĭ probați campiónĭ aĭ sĕĭ.

Bucură-Te dar și saltă, o bĕtrâne venerate,
Căcĭ Îți vedĭ cu 'mbelșugare astădĭ holdele 'nspicate;
A poporuluĭ iubire o-aĭ purtat în peptul Tĕŭ,
Și iubire pe iubire el îți dă din sînul sĕŭ.

III.

O Caransebeș, care'n ruine
Plânseși de secolĭ nemângâiat,
Căcĭ ale tale ḑile senine
Norĭ greĭ și negri le-aŭ fost curmat:

Tu, biet orfane, ce fără mamă
Prin ușĭ streine milă cereaĭ,
Și nime'n lume nu'ți ținea samă
Și să'ți plecĭ capul loc nu aveaĭ;

O Caransebeș, ruga'ți cu jale
La înălțime a străbătut, —
Termin' acuma plânsele Tale,
Ḑiua de grațiĭ Ți-a apărut!

Étă bărbatul vine la Tine,
Care să curme lungu'Ți suspin,
Blând și puternic, cum sĕ cuvine,
Celuĭ ce cerul i-a dat destin.

Étă păstorul, din pribegire
Pe aĭ sĕĭ umerĭ Te-a adunat,
Cu-a sa viéță din amorțire
Suflet din suflet Ți-a însuflat!

Rada lumineĭ sĕ rĕspândesce
Preste-ale tale mândre câmpiĭ;
Templul sĕ'nalță, crucea lucesce, —
Întru acésta veĭ biruí!

Fiiĭ Tĕĭ câtă érbă și frunḑă.
Ca turturéua cuib și-aŭ aflat;
N'aŭ să maĭ péră, n'aŭ să s'ascunḑă,
Aŭ un părinte adevĕrat!

O Caransebeș, Tu din ruine
Astădĭ al nostru vesel Sion,
Sus, Te gătesce, cum sci maĭ bine,
'Nalță la ceriurĭ vers multison!

Al Tĕŭ părinte astădĭ plinesce
Un semisecol Domnuluĭ sĕŭ;
Vină, grăbesce, adu-ĭ fiesce
Adu ĭ tributul simțuluĭ Tĕŭ!

Multĭ anĭ **Ioan** *dar să ne trăéscă,*
Rugile nóstre umile sbor:
Secolul, Dómne, dă să-l plinéscă,
Tot una turma și un păstor!

(Fóia dieces.) **Zaharie Boiu.**

Bibliografie.

Economia câmpuluĭ și crescerea vitelor, observărĭ și îndrumărĭ practice pentru economĭ, de Ión Georgescu. Brașov, tip. Alexi 1886. Prețul 25 cr. Cuprinsul acesteĭ broșurĭ de 36 pag. este următorul: I. Economia câmpuluĭ (cultura grădinilor; cunóscerea pământuluĭ; prășirea gunoiuluĭ; gunoitul; ogorul; întorsul; sĕmĕnatul; seceratul și îmblătitul; cucuruzul (porumbul-păpușoiul); ovĕsul; cartofiĭ; cultura fênațelor; cultura pădurilor). II. Crescerea vitelor (calul; boul și vaca; bivolul și bivolița; óia și capra; rîmătoriĭ). — Credem, că broșura d-luĭ Georgescu va fi de folos pentru economiĭ noștri, pentru aceea o recomandăm atențiuneĭ d-lor preoțĭ și învĕțătorĭ ... Nu cum-va s'ar puté întrebuința acéstă broșură ca material de cetit pentru băieții din școla de repetițiune? — *B.*

Revista pedagogică „Lumina pentru toți," (apare în Bucurescĭ, Calea Moșilor 138; pe an 10 leĭ). Cuprinsul N-ruluĭ 10, anul II, Martie 1887: Insciințare însemnată pentru abonațiĭ anuluĭ II, direcția. Despre originea ouĕlor roșiĭ, de M C. Florentiu. Sentințe pedagogice pronunțate de diferiți ómenĭ marĭ, culese de Christ. St. Reverénu. Suveniriĭ din copilărie (poesie), de P. Drăghicescu. Ateneul Român, de Mercur. Schițe din istoria pedagogieĭ. Greciĭ, de Ión Russu. Cronica teatrală. Gimnastica (după d-l Dr. A. Débay). Doctorul Barbu Constantinescu (după „Convorbirĭ pedagogice"). Cum învață Gertruda copiiĭ sĕĭ? de E. B. Dorul inimiĭ poesie, culésă de Pr. St. Stoicescu. Omul sfințesce locul, de Ión Russu. Educațiunea copiilor noștri, de Pr. Al. Popescu. Douĕ note bune D-lor Sturza-Haret, de Edembal. Pedagogie educativă. Cea maĭ neapĕrată trebuință de educațiune, de E. Băltĕnu. Literatură de spirit. Rĕspunsurile la unele întrebărĭ. Corespondență.

Diverse.

Pentru vechiĭ abonenți aĭ fóieĭ nóstre. Facem cunoscut vechilor abonenți aĭ fóieĭ nóstre, că scrierea părinteluĭ *Constantin Dimian* din Brețcu „Stupăritul" va eșĭ în curênd în volum separat, adăugându-sĕ și partea din urmă, a căreĭ publicațiune s'a întrerupt cu încheierea anuluĭ I al acesteĭ foĭ.

Jubileul părinteluĭ Episcop Ión Popasu. Iubileul de 50 anĭ aĭ preoțieĭ Prea Sânțieĭ Sale părinteluĭ Episcop al Caransebeșuluĭ *Ión Popasu* s'a serbat în modul cel maĭ solemn atât în Caransebeș, cât și în Brașov. — Din Brașov sĕ trimise o deputațiune de opt membri, careia i sĕ încredință un album frumos cu peste 400 subscrieriĭ, în frunte cu adresa, pe care o publicăm în numĕrul de față. Decursul serbăreĭ din Brașov a fost următorul: Duminecă în 12 Aprilie sĕ ținù serviciŭ divin în biserica sf. Nicolae din

Prund, la finea căruia parochul *Vasile Sfetea* ținù o vorbire festivă cătrĕ numĕrosul public, ce era de față. Cătră sfîrșitul serviciuluĭ sĕ dete semnalul, că conductul, care aducea bradul, ce avea să sĕ planteze în onórea Prea Sânțieĭ Sale înaintea bisericeĭ, sĕ apropie. Ceĭ treĭ preoțĭ pontificanțĭ împreună cu publicul din biserică eșiră spre întâmpinarea conductuluĭ serbătoresc, compus din vre-o sută călărețĭ împreună cu întrégă obștea din parochia „Tocile," îmbrăcată în haine de sĕrbătóre. Intreg publicul asistent sĕ urca peste numĕrul de 3000 bărbațĭ și femeĭ. Sĕ făcù sfințirea apeĭ și între bubuitul tréscurilor sĕ plantà „bradul luĭ Popasu." La plantare parochul *Gheorghe Perșenariŭ* rostì câte-va cuvinte pline de însuflețire, ĕră după dênsul profesorul *A. Bârseanu* ținù o scurtă vorbire. — Luní în 13 Aprilie la șése ore diminéța musica pompierilor cutreerà maĭ multe strade ale orașuluĭ, ĕră la nouĕ óre sĕ ținù tot în biserica sf. Nicolae serviciŭ divin, la care luară parte eleviĭ dela tóte școlele române din Brașov împreună cu corpul didactic. La încheierea serviciuluĭ divin d-l dr. *Vasile Glodariŭ* relevà din noŭ într'o cuvêntare maĭ desvoltată, meritele vredniculuĭ Episcop. — Serbarea sĕ încheià printr'un voios banchet, la care luară parte peste 100 persóne. Repețite toaste pline de entusiasm sĕ ridicară în sănĕtatea veteranuluĭ iubilar.

Academia română. Academia română a ținut în sesiunea generală din anul acesta 26 ședințe, dintre care cincĭ aŭ fost destinate lecturilor publice. S'aŭ cetit cu totul 13 lucrărĭ, între carĭ amintim: Discursul de recepțiune al d-luĭ *G. Cobâlcescu* despre petroleŭ și rĕspunsul d-luĭ *Dr. Brândză*; darea de sémă a d-luĭ *Hasdĕu* despre marele etimologic al sĕŭ; darea de sémă a d-luĭ *Odobescu* despre lucrarea sa asupra tesauruluĭ dela Petrósa; relațiunile d-luĭ *G. Bariț* despre espositiunea istorică din Buda-Pesta și despre cercetările archeologice, ce sĕ fac la cetatea antică Aquincum lângă Buda; studiul d-luĭ *Papadopol-Calimach* despre generalul Kisselef; memoriul Episcopuluĭ *Melchisedec* despre metropolitul Filaret; espunerea d-luĭ *Gr. Ștefănescu* asupra lucrărilor congresuluĭ geologic internațional; memoriul d-luĭ *Bacaloglu* asupra paratonerelor, și comunicările istorice ale părinteluĭ *S. Fl. Marian* asupra bisericeĭ Părhăuțĭ din Bucovina. Premiul Asociațiuneĭ craiovene pentru înaintarea învĕțămêntuluĭ public s'a acordat, după cum am împărtășit în numĕrul trecut, d-luĭ *C. Codrescu*; premiul Năsturel-Herĕscu de 4000 leĭ d-luĭ *I. I. Roșca* pentru scrierile sale dramatice „Fata dela Cozia" și „Lăpușnénu"; premiul Lazar de 5000 leĭ d-luĭ *Dr. Brândză* pentru lucrarea sa „Flora Dobrogeĭ", ĕră

premiul Eliade-Rădulescu de 5000 leĭ d-luĭ *T. Văcărescu* pentru scrierea sa „Luptele Românilor în rĕsboiul din 1877—1878.“ Traducerile din Cicerone trimise la concurs nu aŭ fost corĕspundĕtóre, éră premiul Alesandru Ión Cuza pentru un studiŭ asupra epocelĭ dela Aurelian până la fondarea principatelor române s'a urcat la suma de 10,000 leĭ. Ca membru onorar a fost ales d-l H. Bailon, unul dintre ceĭ maĭ ilustri botaniștĭ de astădĭ; ca membri corespondenți d-nĭĭ: A. Lecompte du Nouy, I. Bianu, St. Vêrgolicĭ, T. Burada și A. Naum. Pentru anul viitor s'a ales ca președinte d-l M. Cogălnicénu, și ca vice-președinți d-nĭĭ: Hasdeŭ, Bariț și general Fălcoianu.

Instrucțiune în industria de casă. D-l *Petru Grama*, învĕțător în *Sânte-jude* anunță, că și în anul acesta va deschide un curs de industrie casnică, care va dura dela 1 până la 31 August n. Instrucțiunea sĕ va preda gratuit. Participanțiĭ vor avé a trimite pentru materialul și recuisitele de lipsă câte 5 fl., éră cuartirul, întreținerea și spălatul vor costa 15 resp. 20 fl. plătiți anticipativ. — In *Brașov* d-l *Gheorghe Moianŭ*, învĕțător la școlele de fetițe, a încunosciințat pe sinodul bisericeĭ din parochia sf. Nicolae, că este decis a deschide pentru populațiunca românéscă din Scheiŭ un curs grătuit pentru instruirea în împletiturĭ din papură, din nuiele și din paie. Sinodul bisericesc i-a votat pentru procurarea materialuluĭ necesar un ajutor de 100 fl. — Dorim succes deplin acestor folositóre încercărĭ!

Congresul corpuluĭ didactic din România. In primele ḑile ale sĕptămâneĭ patimilor s'a ținut în Iașĭ al patrulea congres al corpuluĭ didactic din România. Obiectul de discusiune a fost de astă-dată: *învĕțământul secundar*. De președinte fŭ ales d-l profesor universitar N. Culianu. In primul loc congresul votă o telegramă, prin care sĕ esprimă devotamentul corpuluĭ didactic față de M. S. Regele. După acésta urmară lucrările speciale. Sĕ admise, că scopul învĕțământuluĭ secundar este: a da tinerimeĭ o cultură potrivită cu reformele și civilisațiunea societăților celor maĭ înaintate, cu aplicațiune la împrejurările din România. Apoĭ ca învĕțământul secundar să sĕ împartă în douĕ marĭ ramurĭ: în clasic și real, dintre care cel din urmă să fie maĭ cu sémă agricol, industrial și comercial. Sĕ admise principiul, ca să sĕ dea și femeeĭ învĕțământul secundar. In *a doua ședință* sĕ puseră la ordinea ḑileĭ treĭ cestiunĭ, și anume: 1) Recrutarea membrilor corpuluĭ didactic; 2) Judecarea membrilor corpuluĭ didactic, și 3) Aprobarea cărților didactice. După lungĭ desbaterĭ, congresul a admis: 1) Ca pe viitor profesoriĭ și profesórele cursuluĭ secundar să sĕ recruteze numaĭ prin concurs; 2) Să sĕ înființeze școlĭ normale (pedagogice) și pentru fete. In *a treia ședință* sĕ luară următórele resoluțiunĭ: 1) Nicĭ un profesor de orĭ și ce grad, de ambele secse, nu póte fĭ depărtat, fără a fĭ fost maĭ întâiŭ judecat. 2) Juriul să fie compus din semeniĭ de gradul imediat superior, eșiți la sorțĭ. 3) Să sĕ stabiléscă anume penalitățile pentru eventualele delicte comise de membri corpuluĭ didactic.

Proprietară: »Reuniunea învĕțătorilor rom. gr. or. din Districtul al X., Brașov«
Tipografia Alexi, Brașov